

Regeringskansliet
Miljö- och Energidepartementet
103 33 Stockholm
m.registrator@regeringskansliet.se
filip.vestling@regeringskansliet.se

**Remissvar på Energimarknadsinspektionens rapport
"Nya regler för elnätsföretagen inför perioden 2020-2023"**

Diarienummer M2017/02561/Ee

Lokalkraft Sverige, (LKS), har beretts möjlighet att yttra sig över Energimarknadsinspektionens rapport "Nya regler för elnätsföretagen inför perioden 2020-2023". LKS samlar lokala energileverantörer på den svenska el- och värmemarknaden. Totalt ger föreningens medlemmar lokalt och regionalt drygt 600 000 svenska el- och fjärrvärmekunder en trygg och stabil energiförsörjning.

LKS synpunkter på de föreslagna förändringarna kan i kortversion sammanfattas enligt följande:

- Att förtroende för elnätsverksamhet är ett gemensamt ansvar för den myndighet som tillämpar ett fastställt regelverk för tillsynen och de bolag som är föremål för tillsyn.
- Att det är rätt ansats att bygga vidare på nuvarande reglermodell med en fastställd WACC-ränta som grund för tillåten avkastningsnivå och att Konjunkturinstitutet som statens expertmyndighet på ekonomiska bedömningar ska ges fortsatt uppdrag att bedöma räntan över en längre tid, förslagsvis sex år.
- Att långsiktighet i tillsynshandlingen är en nödvändighet för möjliggörandet av att kunna hantera elnätets omfattande utmaningar i ett föränderligt energilandskap, därför föreslår LKS att reglerperioden fastställs till sexårig.
- Att utöver att utöka reglerperioderna till sex år så bör det finnas möjligheter att föra över ej utnyttjade avkastningsmarginaler in i den påföljande regleringsperioden. Detta i syfte att åstadkomma en mer stabil tariffutveckling.
- Att det är rätt att införa mer differentierade avskrivningstider men att 38-årsregeln inte bör avskaffas – får retroaktiva effekter och slår mycket olika företagen emellan.
- Att LKS ifrågasätter om efterhandsjusteringen av WACC-räntan är förenlig med Eus regelverk – det torde strida mot kravet på förhandsreglering
- Att eventuella sanktionsavgifter ska tillkomma kunderna för kommande reglerperiod
- Att formaliareglerna kring hur ett domstolutslag i tillsynen för ett bolag kan åberopas av andra bolag enligt 5 kap. 15 § i ellagen ska finnas kvar. LKS känner en oro över att annars domstolshandlingen av svårbedömda frågor kan svälla i omfattning helt i onödan. Viktigt att alla behandlas lika.

- Att smarta elnät kräver kompetenta människor för sin uppbyggnad, utveckling och skötsel men att de föreslagna reglerna inte ger några incitament för elnätsföretagen att utveckla sitt humankapital.

Bakgrund – förutsättningar för elnätsutveckling i våra svenska lokalnät

En väl fungerande elförsörjning är en nödvändig grund för det moderna samhället. Elnäten är därvid en helt central funktion som måste underhållas och utvecklas för att över tid alltid kunna svara upp mot de krav och behov som ställs på elnätens funktion. Det har länge handlat om att vidareutveckla elnäten och klara nätkapaciteten för att möta ett ökat elbehov hos kunder som kunnat lita till leveranser från i huvudsak centraliserade elproduktionsanläggningar.

Sedan tiotalet år är det tydligt att den bilden inte längre fullt ut stämmer. Vi har fått ett betydande tillskott av nya elproduktionsenheter av mer decentraliserat slag i form av främst vindkraft som i betydande grad ansluts på lokalnätnivån och samtidigt börjar enskilda elkunder installera solcellslösningar där dessa kunder med tiden över tid varierar i att köpa el eller att emellanåt leverera ut el på lokalnätet. Samtidigt har två kärnkraftsblock tagits ur produktion, vårt elsystem är uppenbart under en pågående förändring.

Utvecklingen ser vi kommer att accentueras och det kommer att ställa betydande krav på våra lokalnätsägare att investera för att möta ytterligare mer lokal decentraliserad elproduktion som knyts till våra lokalnät. Det finns också behov av investeringar för att klara att utveckla en helt nödvändig laddinfrastruktur som kan möta behoven när Sverige går i riktningen elektrifiering av transportsektorn.

Ett ytterligare område av möjligheter för framtiden är olika slags lagringslösningar för el. Med ökad andel vind- och solet är det rimligt att tänka sig ökande behov av batterilösningar. Det kan för dagen inte sägas vara klart hur dessa lösningar kommer att se ut men det är svårt att tänka sig att en på sikt utvecklad batteriteknik som del av det svenska elförsörjningssystemet inte kommer att påverka våra elnät och leda till behov av åtgärder i elnäten.

Den samlade bilden av svensk lokaldistribution blir den av en bransch som står inför att möta en hel del utmaningar, alla av ett slag som fordrar långsiktighet i åtgärder och som därför så långt det är möjligt behöver ha ett ramverk och en styrning som präglas av långsiktigt tänkande. Ett ramverk som styr rätt och som når en sådan uppslutning från kunder, från samhälle och elnätsbransch att ramverket i sig medverkar till att skapa förtroende för den sektor den ska sätta ramarna för.

En tillsynsmodell som bygger förtroende – ett gemensamt ansvar

LKS delar Eis bedömning att det för den framtida regleringen av svensk elnätsverksamhet är lämpligt att ta den nuvarande reglermodellen som utgångspunkt och att i denna göra en del justeringar. LKS delar inte Eis syn på alla de föreslagna justeringarna som Ei föreslår men vi menar att det ligger ett stort värde i att inte i grunden bygga helt nya reglermodeller för varje ny regleringsperiod vi går in i.

LKS anser samtidigt att när väl regelverket lagts fast då är det alla parter uppgift att stå upp för modellen och dess tillämpning. Om det skulle uppstå en del oklarheter kring tillämpningen av regelverket så kan det bli så att tolkningsfrågor blir föremål för rättslig prövning. Det är en naturlig del i tillämpningen av ett komplicerat regelverk och en möjlighet att få frågor prövade rättsligt och vi förutsätter att oavsett vilken part som får sin

syn stödd av rättstillämpningen så kommer därefter rättsliga avgöranden att respekteras så som ett resultat av de regler som faktiskt gäller. Respekt för tillsynsmodellens tillämpning inklusive eventuella rättsliga prövningar är en grund för att skapa förtroende för hela elnätssektor. Här har elnätsbranschen såväl som berörda myndigheter ett gemensamt ansvar.

LKS är av den bestämda uppfattningen att ett centralt mål för det framtida arbetet kring regleringen av vår sektors intäkter måste bygga på insikten att förtroende är något som branschen och tillsynsmyndigheten måste bygga gemensamt. Med detta sagt har LSK synpunkter på ett antal detaljfrågor i den framlagda rapporten.

Mer differentierade avskrivningstider

LKS anser att Eis förslag om mer differentierade avskrivningstider är rätt väg att gå. Man skulle möjligen i de förslag som läggs kunna överväga att låta transformatorer ligga på 40 år men i övrigt är de föreslagna tiderna rimliga att arbeta med.

Det finns däremot anledning att ifrågasätta det rimliga i att ta bort den tidigare hjälpregeln kring anläggningar som hanterades enligt "38-årsregeln". Med det nu gällande regelverket har dessa anläggningar möjlighet till att skrivas av under tre tillsynsperioder á fyra år, totalt tolv år. Med förslaget som läggs nu får vi i praktiken en retroaktiv förändring som kan slå hårt mot en del företag. Det går inte i den frågan att schablonisera och säga att frågan är oviktig. Fakta är att ungefär 30 procent av tillgångarna i de svenska lokalnäten är äldre än 38 år och för enskilda företag är spannet så brett som från 10 och upp till 90 procent. Den föreslagna förändringen kan slå hårt mot en del företag och det ligger knappast i kundens intresse i dessa nätområden att deras nätbolag tappar sin intjänandeförmåga. Även i dessa områden finns betydande behov av investeringar för framtiden.

Principen "38-års regeln" behöver vara kvar men den behöver göras om, utifall att det blir ändrade avskrivningstider så att genomslaget får samma effekter som idag.

Avkastningsräntan – beräkning med WACC-metoden -

LKS ställer sig bakom en fortsatt användning av WACC-metoden men vi ställer oss frågande till det förslag till den fyrråsränteberäkning som nu föreslås av Ei. Det går inte att undgå att känna viss förvåning över det förslag som Ei lägger fram. Dels anser Ei att inte regeringens egen expertmyndighet, Konjunkturinstitutet, ska anses ha tillräcklig kunskap för att vara lämplig att med sin expertis lägga grunden för en långsiktig räntebedömning och dels föreslås ett den avkastningsränta som sätts för en kommande fyraårig regleringsperiod ska kunna justeras i efterhand.

Med Eis nya förslag till fastställande av räntor kan en betydlig volatilitet skapas vad gäller skillnaden i tillåten avkastning regleringsperioder emellan. Vi kommer att få att läge där samhället i sin tillsyn av elnätsföretagens avkastningsnivåer skapar en samvariation mellan perioder med högt ränteläge för bolåntagare i allmänhet och med de elnätstariffer som samhället menar är rimliga samtidigt som tider med lägre räntelägen slår igenom också på krav på sänkta elnätstariffer.

Beräkningar visar att med den föreslagna mer volatila modellen blir genomslaget av ränteförändringar mycket kraftiga. Tillämpat med dagens ränteläge jämfört med vad som gäller för innevarande period talar vi om

kanske 20 – 30 procents skillnad i absolut nivå mellan det som gäller nu för innevarande regleringsperiod och den samlade sänkning som skulle behöva genomföras av de samlade elnätstarifferna om istället dagens räntenivåer skulle tillämpas. Givetvis är utfallet för varje enskilt elnätsbolag inte på denna nivå men när påverkan på det samlade elnätskollektivet blir så stort då inser man att det är förändringar som slår brett. Och det bör ju observeras att i tider av stigande räntor blir uppgången i elnätstariffer i motsvarande grad omvälvande uppåt.

Ett ytterligare problem med den korta tidshorisonten för avkastningsräntan skapas genom förslaget att kunna ta ut en sanktionsavgift om hela 25 procent ifall elnätsägaren tagit ut en tariff som ger mer än 2 procents avvikelse över den ram som gäller. Ramen är ju med det föreslagna upplägget endast preliminär då ju Ei har möjlighet att i efterhand göra justeringar. Det kan därför vara mycket osäkert att bedöma hur stor den faktiska ramen till slut blir.

Något som i sammanhanget är ytterligare ytterst tveksamt det är att om nu det skulle bli aktuellt att utdöma en sanktionsavgift då ska denna avgift tillfalla samhället. LKS menar att det vore rimligare att låta eventuellt överuttag av avgifter från kunderna räknas av till kundernas förmån under kommande tillsynsperiod.

Med tanke på att EU ställer tydliga krav på att elnätstillsynen utövas som en förhandsreglering är det frågan om det verkligen är förenligt med EU-rätten att tillämpa den föreslagna formen av efterhandsreglering som en komponent i den nya svenska elnätstillsynen.

LKS inser att de förslag som Ei lägger fram på detta område bottnar i de livliga diskussioner om ökande elnätstaxor som vi hört under senare år. När LKS söker bedöma en rimlig framtida elnätsreglering så menar vi att det ligger ett stort värde i att skapa långsiktighet både för kunder och för elnätsägarna. Vi menar att långsiktigheten är så väsentlig att man inte bör försöka lösa ett problem genom att med kortsiktighet skapa ett nytt, en genuin osäkerhet.

LKS menar att man skulle kunna pröva möjligheten att låta Konjunkturinstitutet bedöma en sexårsränta som grund för tillsynen och att man skulle kunna sikta mot sexåriga tillsynsperioder vilket skulle tillföra nyttan att eventuella rättsliga prövningar av tillsynen hinner hanteras inom tillsynsperioden.

Behandla alla lika – tillämpning av domstolsutslag kring tillsynen

Ett uttalat mål enligt den föreliggande rapporten är att skapa en tillsyn som i mindre grad än vad som gällt hitintills ska hamna i domstolsprövning. LKS ställer sig absolut bakom den ambitionen. Ei föreslår som ett led i detta att varje nätbolag som anser att den tilldelade ramen bör justeras ska tvingas att överklaga till domstol individuellt. Ei föreslår att nuvarande regler enligt 5 kap. 15 § i ellagen ska tas bort. LKS gör bedömningen att det kommer att leda till onödigt många domstolsprocesser. Om vi har ambitionen att behandla alla såväl elnätskunder som elnätsbolag lika då är det mer effektivt att behålla nuvarande formalieregler så att vi inte får en uppsjö av likvärdiga ärenden att belasta domstolarna med.

LKS anser också att i det fall att det i efterhand upptäcks att det i något företags inrapporterade värden skulle ha missats någon del av kapitalbasen så ska det vara möjligt att rätta till i efterhand. Syftet med regleringen måste ju rimligen vara att utgå ifrån de riktiga värdena.

Bevara humankapitalet

Regleringen har ett ensidigt fokus på elnätsföretagens strukturkapital, dvs tillgångar som syns i balansräkningen. Däremot tas ingen hänsyn till humankapitalet. Det systemorienterade sätt på vilket regleringen är

uppbyggd riskerar därmed hämma utvecklingen av elnätsföretag som lärande organisationer. Smarta elnät kräver "smarta människor" på alla nivåer, speciellt om den smarta tekniken efterhand visar sig opålitlig eller sårbar. Ett elnät som inte går att få igång med lokalt tillgänglig kompetens efter en IT-störning etc kan knappast betraktas som ett "smart elnät". Vill myndigheten på allvar bidra till utvecklingen av smarta elnät måste man bejaka såväl ett systemorienterat som ett humanorienterat synsätt på "smarthet"

LokalKraft Sverige

Lars Kjellberg